

AMS
TER
DAM

TATIANA
ȚÎBULEAC
,
L'ESTIU QUE
LA MARE VA
TENIR ELS
ULLS VERDS

Traducció de Corina Oproae

«D'una bellesa cruel.» – *Le petit journal*

«Cruel, abrupta, inflexible. Tatiana Țîbuleac no té pietat. Sacseja els seus personatges, els enganya, els manipula i ens manipula a nosaltres, els lectors de carn i ossos.» – *Actualité*

«Apassionat com només poden ser-ho els textos escrits des de les vísceres. Perfecta per a qui busca històries que impacten de veritat.» – *El Periódico*

«Tan cruel com commovedora.» – *El País*

«Una novel·la de les que fan mal.» – *Más Leer*

«Una reflexió poètica i profunda sobre la complexitat de les relacions maternofilials i un al·legat a favor que mai és tard per a l'amor i el perdó.» – *El cultural*

«Plàstica i enlluernadora, plena de colors, tan violenta com bella; un text a estones cruïssim, però sempre dotat d'un lirisme imparable.» – *Esquire*

«Se't clava com una daga.» – *ABC Cultural*

«El debut més impressionant de la literatura europea actual.» – *Qué leer*

«Una muntanya russa d'emocions magistral.» – *La Razón*

«La manera com Tatiana Țîbuleac combina la duresa de la destrucció amb la comèdia negra i una poesia sobtada és enlluernadora.» – *El Correo*

«Una novel·la dura, magistralment escrita i que ho reuneix tot: estil, història i personatges.» – *La Voz de Galicia*

L'ESTIU QUE LA MARE
VA TENIR ELS ULLS VERDS

Tatiana Țîbuleac

L'ESTIU QUE LA MARE
VA TENIR ELS ULLS VERDS

Traducció del romanès de Corina Oproae

AMS
TER
DAM

Aquesta edició ha sigut traduïda amb una ajuda de la Generalitat Valenciana.

Amb el suport del Departament de Cultura.

Títol original: *Vara în care mama a avut ochii verzi*

Primera edició: setembre del 2022

© Del text: Tatiana Țibuleac, 2017

© De la traducció: Corina Oproae, 2022

© D'aquesta edició:

Editorial Amsterdam

Perú, 186

08020 Barcelona

www.amsterdamllibres.cat

Edició a càrrec d'Helena Guilera

Correcció: Mònica N. Irún, Gemma Brunat i Alba Milà

Maquetació: Octavi Gil Pujol

Disseny de col·lecció i coberta: Andreu Gallart

Impressió: Romanyà Valls

ISBN: 978-84-17918-71-2

Dipòsit Legal: B 12620-2022

Tots els drets reservats als titulars del *copyright*.

1

AQUELL MATÍ, quan l'odiava més que mai, la mare va fer trenta-nou anys. Era baixeta, grassa, ximple i lletja. Era la mare més inútil que havia existit mai. Me la mirava des de la finestra mentre ella m'esperava a la sortida de l'escola com una pidolaire. L'hauria matat només amb mig pensament. Al meu costat, espantats i silenciosos, desfilaven els pares. Un trist escamot de perles falses i corbates barates, que havien vingut a recollir els seus fills defectuosos i amagats dels ulls curiosos de la gent. Ells s'havien pres com a mínim la molèstia de pujar. A la mare jo li importava tan poc com el fet que hagués aconseguit acabar els estudis.

La vaig deixar patir gairebé una hora. Al principi, vaig observar-la irritada. Caminava amunt i avall de la tanca. Després va restar immòbil, a punt d'arrencar el plor, com algú que acabava de ser víctima d'una injustícia.

Tampoc llavors vaig baixar. Em vaig quedar contemplant-la, amb la cara enganxada a la finestra, fins que van acabar de sortir tots els nois: en Mars també, en cadira de rodes, fins i tot els orfes, a qui darrere la porta esperaven la droga i els hospicis.

En Jim, el meu millor amic, em va saludar amb la mà i em va demanar a crits que no em suïcidés a l'estiu. Anava amb els pares, que l'haurien venut pels òrgans si no hagués estat pels comentaris de la gent. La mare d'en Jim, guapa i nacrada, va llançar una rialla amb la barbata alçada i els cabells arreglats

per capes. També van riure la nostra tutora psicòtica, el profe de matemàtiques i la directora... L'única persona normal de l'escola. De fet, vam riure tots, perquè era un acudit molt bo. No calia fingir quan no hi havia ningú més que nosaltres...

A més, l'últim dia els professors haurien rigut de qualsevol cosa només per veure'ns marxar. Si no per sempre, com a mínim a l'estiu, quan la majoria d'ells provaven de canviar de feina. Alguns ho aconseguien i ja els perdiem la pista, però d'altres, menys afortunats, es veien obligats a tornar cada tardor amb els mateixos alumnes diabòlics que detestaven i temien. Vaig desenganxar el rostre del vidre com si fos un adhesiu desgastat. Era lliure, per fi, però el meu futur tenia l'aire solemne d'un cementiri engalanat.

Vaig començar a baixar les escales a poc a poc. Al segon pis, al costat del despatx de la psiquiatria, em vaig aturar i a la paret, amb les claus, hi vaig escriure: «PUTA». Tant de bo m'hagués vist algú, li hauria dit que era la meva forma d'agrair-li tots els anys de teràpia. Però els passadissos eren buits, com després d'un terratrèmol. A la nostra escola ni tan sols les infeccions duraven gaire temps.

A la planta baixa, com una merda de gos, hi havia en Kalo, el meu segon millor amic, que fumava una cigarreta mentre esperava una tieta llunyana, amb la qual havia de passar una setmana. La mare d'en Kalo havia marxat a Espanya per fer massatges a un oligarca rus, segons la seva versió, és clar. Excepte en Kalo, tothom sabia a què es dedicava la seva mare, però ho callaven perquè era molt bon noi. De debò que ho era. Retardat, però molt bon noi.

Li vaig preguntar si sabia què faria després de tornar de casa de la tieta, abans del nostre viatge a Amsterdam, i em va dir que no faria res. Com tots nosaltres, de fet. Qui no val res, no fa mai res. En tots aquells anys com a alumne de l'escola, no havia sentit mai cap company que presumís d'unes vacances, com si tots fóssim no només bojos, sinó també leprosos. En tenien

prou deixant-nos passar els estius sense corretja i sense morrió. De què serveix gastar diners en unes vacances? Sentia fàstic d'en Kalo, d'en Jim, de mi mateix. Érem restes humanes, pòlips i quists, a sobre extirpats, però preteníem tenir ronyons i cor. Sempre m'ha agradat l'anatomia. Ho he heretat, crec, de la mare, que havia de ser professora de biologia, però va acabar sent venedora de brètzels. Del pare no n'he heretat res.

Ens vam quedar una estona junts fumant, perquè l'havia vist ensopit i m'esquivava la mirada. Després em va venir al cap la seva germana gran, que s'havia casat amb un granger a Irlanda. Li vaig preguntar per què no se n'anava amb ella una setmana en comptes de quedar-se amb la vella. En Kalo em va respondre com a un idiota: en Kalo hi va, és clar que hi va, ja li han enviat fins i tot la limusina, perquè la seva germana es mor de ganes de cuidar d'aquest «eixelebrat» a l'estiu. En acomiadar-nos, li vaig clavar un cop de puny al cap, li vaig dir que ens veuríem al cap de dues setmanes, a l'estació de trens, i que no es gastés tots els diners. En Kalo tan sols em va contestar que seria allà.

Només veure'm, la mare va començar a cridar i a dir-me que m'afanyés, perquè no havia pagat l'aparcament. Em vaig encendre una altra cigarreta i vaig pujar al cotxe fumant. «Tornes a fumar herba, tornes a fumar herba», vaig sentir que deia, parlant sola. Vaig abaixar la finestra i vaig escopir davant de la porta. L'escola s'anava encongint darrere nostre amb els meus set anys de vida perduts allà dins, de manera estúpida, com en un joc d'atzar. No havia canviat res. La Mika continuava sent morta i jo continuava tenint ganes de pegar a la gent.

2

AMÉS DE TENIR ALTRES DEFECTES, la mare era sempre blanca i relluent, com si abans de ficar-se al llit es tragués la pell i la deixés tota la nit en remull en una banyera amb nata. Era una pell sense arrugues ni pigues. No tenia olor ni pèls ni altres senyals de normalitat. De vegades em preguntava si no era només un tros de massa viva.

Més avall de les aixelles, a la mare li creixien dos pits com dues pilotes de rugbi orientades en direccions contràries, i del cap, uns cabells de nina, que duia trenats en forma de cua de sirena. Jo detestava aquella cua de sirena, però en canvi era el tema preferit de conversa dels nois de l'escola. «Sirena en zel», li deien tots, i es pixaven de riure cada cop que em venia a buscar. El pare li deia «vaca estúpida». L'actual dona del pare li deia «kielbasa».¹ I només jo tenia l'obligació de dir-li «mama». Fins ara, que soc gairebé tan vell com ella aquell estiu, no he trobat mai una dona que vesteixi pitjor. Ni tan sols durant aquells dos anys immediatament després de l'accident, quan vivia a prop d'una fàbrica processadora de peix, al nord de França. Imagineu-vos més de cent dones lletges que es vesteixen cada dia només per matar crancs, gambes, llagostins i altres animalons fastigosos. La mare vestia encara pitjor. Era encara més lletja. Tenia uns pantalons, unes bruses i una roba interior

1 «Salsitxa» en polonès. (Totes les notes són de la traductora.)

encara més horribles que tota la fàbrica, les treballadores i els crustacis pudents junts.

Si hagués pogut, l'hauria canviat sense pensar-m'ho dues vegades per qualsevol altra mare del món. Fins i tot per una mare borratxa, fins i tot per una que m'apallissés cada dia. Les borratxeres i les pallisses les hauria hagut de suportar només jo, mentre que la seva lletjor i la seva cua de sirena eren a la vista de tothom. Les veien els nois de l'escola. Les veien els professors i la gent del barri. El pitjor, però, era que les veia la Jude.

Cada tarda, quan tornàvem a casa després de classe, jo sense badar boca durant tot el camí i ella dient bajanades sense parar, no la podia suportar. Em venien ganes de fotre-la dins de la rentadora i posar en marxa el programa per rentar llençols. Tancar-la dins del congelador i que en sortís com gel clivellat. Socarrimar-la. En aquells moments, quan encara recordava vivament les cares deformades pel riure dels companys i també la de la Jude, tot gaudint d'aquelles bromes porques, volia que la mare estigués morta.

Sabia que tots es reien de mi. Que els nois escopien darrere meu i que la Jude em menyspreava. Que no valia res i que hauria estat de sentit comú haver-me ofegat d'una punyetera vegada o haver-me penjat o disparat un tret o qualsevol altra cosa. Perquè qualsevol altra cosa hauria estat millor que el que jo era: el producte fastigós d'una pell blanca.

3

EN LA CONTRIBUCIÓ DEL PARE, no volia ni pensar-hi. Recordar-lo em feia venir basques. El pare havia deixat la mare per una polonesa amb un pírcing a la llengua. S'havia divorciat perquè, si hagués matat la mare —cosa que hauria preferit i hauria estat més ràpida—, hauria acabat a la presó. Segurament el pare m'hauria matat a mi també, però devia estar convençut que jo em moriria prou aviat.

El procés de divorci va durar poc i va ser favorable al pare. La mare, però, com que era ximple, pensava que era ella qui havia guanyat. Durant tota una setmana va estar trucant a la seva única amiga dependent a i li va anar explicant com havia rebentat aquell imbècil i com li havia destrossat la vida, perquè jo m'havia quedat amb ella. Només l'àvia se'n va adonar, però no va badar boca. «Deixa-la», em va dir, «ja va bé que estigui contenta per alguna cosa».

No vull ni imaginar l'alegria del pare en sentir la decisió del jutge. Crec que es va pixar a sobre de felicitat. Desempallegar-se en el mateix segon de dues persones que pagaria per veure mortes era una sort massa gran fins i tot per a un conductor de tràilers.

Aquest era l'aspecte de la mare el matí que havia fet trenta-nou anys. L'hauria portat a una deixalleria i hauria començat pels cabells.

Només hi havia una única cosa que no encaixava en tota aquesta història: els ulls. La mare tenia uns ulls verds tan bonics que semblava un error malgastar-los en una cara de pa com la seva.